

Csökkentsük a kártételt

A TÉLI IDŐSZAKBAN NEMCSAK A SZŐLŐTŐKÉK, HANEM AZ AZOKAT MEG-BETEGÍTŐ KÁRTEVŐK ÉS KÓROKOZÓK IS NYUGALOMBAN VANNAK. MIVEL A SZŐLŐ KÁROSÍTÓINAK NAGY RÉSZE A NÖVÉNY KÜLÖNBÖZŐ RÉSZEIN, A TÖRZSÖN, TÓKEFEJEN, KORDONKAROKON, KÉREGREPEDÉSEKBE TEEL ÁT, EZEKNEK AZ ÁTTELELŐ ALAKOKNAK, ILLETVE KÓROKOZÓ-KÉPLETEKNEK AZ EL-TÁVOLÍTÁSÁVAL EREDMÉNYESEN CSÖKKENTENI TUDJUK A KEZDETI FERTŐZÉSEK MÉRTÉKÉT. ERRE A SZŐLŐ NYUGALMI ÁLLAPOTÁBAN, LOMBHULLÁSTÓL KÖNY-NYEZÉSIG NYÍLIK LEHETŐSÉG A TÉLI MECHANIKAI NÖVÉNYVÉDELMI MUNKÁK SORÁN.

DR. KOLEVA ROSZICA

A nyugalmi időszakban végzett védeke-zési munkák, bár idő- és kézimunka-igé-nyesek, alapvetően fontosak, mert azzal, hogy hatékonyabbá teszik a tenyészidőben végrehajtott kémiailag védekezéseket, hozzájárulnak a nagyobb és jobb minőségű termés eléréséhez is. Ennek érdekében a kinti munkára alkalmas csapadékmentes, enyhébb napokon vegyük szemügyre a szőlőtőkét. Gereblyézzük össze a lehullott, száraz leveleket, majd vigyük ki azokat a sorok közül

és minél előbb égessük el, mert a gombabe-
tegségek egy része (pl. szőlőorbánc, pero-
noszpóra, lisztharmat, fakó- és feketerothadás)
a fertőzött levelekben teel át, és a talajban
évekig életképes maradhat. A fertőzött le-
vélmaradványokban télen nagy mennyiségű
spóra képződik, amelyből tavasszal az első
fertőzések indulnak. A levelek megsemmisíté-
se különösen a betegségek nagyobb mértékű
fellépése estén indokolt. A levelek összegyűjté-
se egész télen végezhető, mégis a fagymentes

napok a legalkalmasabbak erre a munkára.

A téli munkálatok során nézzük át még egyszer a szőlőtörkéket, és szedjük le az ott felejtett fűrtmaradványokat, mert ezzel is csökkentjük a kórokozók közül a szürkerothadás, a fakó- és feketeothadás telelési és fertőzési lehetőségeit. Kéregkaparó segítségével óvatosan tisztítsuk le a szőlőtörzs, a karok és a faoszlopok megrepedezett, elhalt kérgét. A kaparékot a tőke

Fontos!

Komposztálásra csak egészséges lombot használjunk, mert a kórokozók spórái tavasszal a komposztelepről is képesek megfertőzni a növényi részeket! Komposzt készítésére semmiképp ne használjuk a kaparékot, mert a lepkek tavasszal kirepülhetnek, és ismét kárt okoznának a kertünkben.

alá terített műanyag fóliába vagy papírba gyűjtjük össze és égessük el! Ezáltal egy sor szőlőkártevő telelő alakja megsemmisíthető, pl. a szőlőmolyok bábjai, a szőlőilonca hernyója, a kétfoltos-takácsatka kifejlett egyedei, a piros gyümölcsfa-takácsatka téli tojásai, az akác-pajzstetű lárvái, a gyapjas pajzstetű kifejlett nőstényei, vagy az alkalmi kártevők közül az ékköves faaraszoló és a kormoslepké hernyói.

Égessük el!

Az amerikai szőlőkabócával (az arany színű sárgaság fitoplazma terjesztője) fertőzött szőlőskertekben a téli metszés alkalmával eltávolított vesszőket, fás részeket is égessük el! Az amerikai szőlőkabóca egynemzedékes faj, Európában kizárólag szőlőn fordul elő. A nőstények a szőlő kétéves fás részekén, a cser foszló kérge alá helyezik el a tojásaikat telelés céljából.

A tisztogatási munkák során figyeljünk arra, hogy az élő kérgen ne okozunk sérüléseket;

A szőlőtörkékek körüli talaj felásásával nemcsak a talaj szerkezetét javítjuk, hanem az ott áttelelő kártevőket is hatékonyan gyéríthetjük. A szőlő kártevői közül a talajban telel át a

szivarsodró eszelény (1. kép) és a kendermagbogár imágója (2. kép), a vincellérbogarak, a firkálóbogár (3. kép) és a cserebogarak lárvái.

A szőlő metszése növényvédelmi jelentőséggel is bír, ezért a metszési munkák során vágjuk le és égessük el a lisztharmat micéliumával fertőzött, sötétbarna foltos (a foltokban az elhalt kéregszövet finoman repedezik és a beteg növényi résznek jellegzetes gombaszaga van) vesszőket, valamint a pajzstetvekkel rétegesen borított, legyengült részeket is. A metszés alkalmával fűrészeljük le a szőlő feketefoltosságával, az eutipás tőkeelhalással (4. kép), vagy egyéb farontó (ESCA) gombákkal fertőzött, illetve elhalt idősebb részeket is. A simára alakított sebeket, elsősorban a kordonkarok nagyobb metszési sebeit a későbbi fertőzések megakadályozása végett, sebkezelő anyaggal (pl. Fagéllel) zárjuk le. A szőlő-tőkepusztulásért felelős gombafajok a kordonkar és a törzs szállítószöveiteinek elhalását okozzák. Csökkenti a fertőzés lehetőségét, ha a szüret után és kora tavasszal a metszés után bordói levét, vagy más réztartalmú készítményt használunk.

A metszés során levágott nyesevéket az azon telelő kártevők (levél-, gubacs- és takácsatkák, pajzstetvek, szőlőilonca-lárva) és kórokozók (szőlőlisztharmat, feketeterhadás, fenesedés, feketefoltosság, eutipás megbetegedés) megsemmisítése céljából égessük el. Az agrobaktériumos vesszőgolyva terjedésének megakadályozására kerüljük a szőlőnövények

mechanikai sérüléseit, valamint a metszést még a nedvkeringés (könnyezés) megindulása előtt fejezzük be! A beteg növényeket azonnal távolítsuk el és végezzünk talajcserét a teljes gyökérszónában. A baktérium a talajból seben keresztül kerül a növénybe. A fertőzött tőkék általában elhalnak. Mivel a kórokozó szaporítóanyaggal is terjed, az alanyvesszőket és a csapot csak egészséges anyatókérőlről szedjük. A betegség kórokozója gazdanövényein általában a gyökéren okoz golyvásodást. A szőlő esetében azonban a vesszőgolyvásodás a betegség jellegzetes tünete (5. kép). A beteg növények gyengén fejlődnek, levélzetük sárgászöld vagy vöröses, a levelek kanalasodók. A fertőzés következtében a tőkefej sebei vagy a talaj feletti vesszőkön bárhol egyenetlen felületű, karfiolra emlékeztető tumorok keletkeznek. A kezdetben puha állományú tumorok később megkeményednek, majd tavaszra szét hullanak, elporlanak. Idősebb szőlőn kevésbé alakul ki tömeges tőkepusztulás. A bőséges nitrogénadagolás az agrobaktériumos vesszőgolyva kialakulását elősegítheti, emiatt kerüljük.

A szőlő nyugalmi időszakában elvégzett mechanikai növényvédelemmel gyéríthető fontosabb kártevők

Magyar név	Tudományos név	Tápnövény	Áttelelés módja
Szivarsodró eszelény	Byctiscus betulae	szőlő, körte	évente 1 nemzedéke fejlődik; a bogár telel át a talajban
Kendermagbogár	Peritelus familiaris	szőlő, gyümölcsös	évente 1 nemzedéke fejlődik; a bogár telel át a talajban
Hamvas vincellérbogár	Otiorrhynchus ligustici	szőlő, gyümölcsös	kétévente rajzik; az imágó hajtásokkal táplálkozik, a lárva a talajban él és a gyökereket rágja
Firkálóbogár	Adoxus obscurus	szőlő	évente 1 nemzedéke fejlődik; a kifejlett lárva telel át a talajban

A TÉLI METSZÉssel, ILLETVE A BETEG FÁS RÉSZEK ELTÁVOLÍTÁSÁVAL GYÉRÍTHETŐ FONTOSABB KÁRTEVŐK

Szőlő-levélatka	Calepitrimerus vitis	szőlő	az egy- és kétéves tőkerészek határán lévő kéregrepedésekben és a rügyekben telelő kifejlett atkák
Szőlő-gubacsatka	Eriophyes vitis	szőlő	a rügyekben a rügypikkelyek alatt, illetve a fás részek repedéseiben telelő kifejlett atkák
Piros gyümölcsfatakácsatka	Panonychus ulmi	szőlő, gyümölcsfák, díszfák, lágyszárú növények	a kétéves részekben, kéregrepedésekben telelő piros tojások
Amerikai szőlőkabóca	Scaphoideus titanus	szőlő	a kétéves fás részekben, a kétéves részek foszló kérge alatt telelő tojások
Közönséges teknőspajzstetű	Eulecanium corni	szőlő, szilva, őszibarack, piros ribiszke, rózsza	a fás részekben telelő lárvák
Gyapjas pajzstetű	Pulvinaria betulae	szőlő	a fás részekben telelő kifejlett nőtények
Kormoslepke	Theresimima ampelophaga	szőlő	a hernyók telelnek át a szőlővesszők belében, ritkábban a lehullott levelek alatt vagy a tőkefej repedéseiben

Fagykár a szőlőben

A tél folyamán a szőlőnövények fagykárt szenvedhetnek. A fagykár mértéke függ elsősorban a fajta érzékenységétől (pl. a Sárga muskotály, a Hárslevelű és a Rizling-szilváni gyenge fagyűrőnek számít), az ültetvény kondíciójától, a fekvéstől és a hideghatás időtartamától.

Az erős téli fagykarak általában mínusz 20°C alatt következnek be, de az érzékenyebb fajták rügyei már mínusz 18°C-nál is szenvedhetnek jelentős fagykárt. Ha a vesszőbeérés megfelelő volt, az edzettebb fajták (pl. Bianca, Chasselas, Rajnai rizling, Olaszrizling, Kékfrankos, Cabernet sauvignon) rügyei néhány napig a mínusz 20°C-nál alacsonyabb hőmérsékletet is kibírnak számottevő károsodás nélkül.

A szőlő fagyérzékenységét fokozza a hőmérséklet gyakori ingadozása. A metszés során mindig figyelembe kell venni a rüggek téli fagykárosodásának mértékét. A mechanikai védekezési munkáknak nagy szerepük van a szőlőnövények egészségi állapotának javításában és a minőségi szőlőtermesztésben.

JÓ TUDNI!

Felszólítás nélkül kivághatja a hatóság az elhanyagolt szőlőt!

A jövőben a zártkerti hobbiteljes-tulajdonosok, pár négyzetméter szőlőt öröklők is jobban teszik, ha megismerkednek az aranyszínű sárgaság kifejezéssel, tüneteivel, a rendszeres szőlőműveléssel, illetve a növény-egészségügyi hatóság határozataival, ha nem akarják, hogy egyedi felszólítás nélkül a saját költségre kivágassa a hatóság a gondozatlan területeken lévő tőkéiket. A betegséggel nem érintett, de elhanyagolt szőlők gazdái is ellenőrzésekre számíthatnak.

A növény-egészségügyi feladatok végrehajtásáról szóló 7/2001 FVM-rendelet december 14-én megjelent, 81/2016. számú módosítása lehetővé teszi, hogy a jövőben helyszíni szemle alapján, azonnal elrendelheti a hatóság az FD fitoplazma - vagyis a szőlő aranyszínű sárgaság fertőzését és későbbi pusztulását okozó betegség - fertőzéssel érintett, körülhatárolt területeken az elhanyagolt szőlőterületek felszámolását - adta hírül a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hatóság (Nébih). A korábbi előírás szerint fitoplazma-fertőzés esetén a művelés, gondozás, kötelező véde-

kezés elrendelése egyedi felszólítás alapján történt az illetékes kormányhivatal helyszíni szemléje után. Azaz nem volt lehetőség az elhanyagolt - potenciális fertőzési forrást jelentő - ültetvények azonnali felszámoltatására.

A rendeletmódosítás értelmében a jövőben azonban nem lesz szükség a tulajdonosok egyedi felszólítására, mert a körülhatárolt területet kijelölő határozat tartalmazni fog minden, a területen található szőlő gondozására vonatkozó felszólítást - hívta fel a figyelmet a hatóság. Amennyiben a gondozatlan állapot megszüntetése - metszés és a fitoplazmát terjesztő kabócák elleni növényvédő szerek védekezések elvégzése - nem történik meg, a szakemberek haladéktalanul elrendelik a gondozatlan ültetvény kivágását. Az intézkedés lehetővé teszi a potenciális fertőzési források felszámolását a fertőzési ciklus kezdete előtt.

A Nébih felhívja azok figyelmét, akik birtokában szőlőültetvény és szőlős zártkert van, és nem művelik, haladéktalanul gondoskodjanak a terület megfelelő kezeléséről. A fertőzéssel nem érintett, de elhanyagolt területeken is intenzívebb ellenőrzésre, valamint az ezekre vonatkozó rendelkezések szerinti eljárásra kell számítani - olvasható a hatósági közleményben.